

Mulattató

31^{dik} szám.]

Megjelenik minden szombaton két egész három hasábos nyomtatú íven.

KASSA, Augustus 26^{kán} 1848.

Előfizetési ár helyben félve 6 fr., postán borítékban 6 fr. 24 kr. p. p.

[1^{so} Év.

Uj-Orleans.

Valamint Uj-York keleten, ugy Uj-Orleans délben példánykép a sebességre, mellyel az uj világban azon városok nőnek, mellyek kereskedelmi tanyáknak hivatják. Mig Európában egy városnak mint Uj-Orleans, hol egy hét mért-földre terjedő házors létezik, századok igényel-tetnének felépülésére, addig ennek. az akkori frankhoni uralkodó nevére keresztelt városnak elegendő volt egy negyed század; hogy a Mis-sissippi első vásárhelye legyen. Már ugyan 1718 is a Mississippi partján alapított az időbeli francz kormányzó Brienville által, midőn ötven embere ostrom s ágyusáncz telepeit építette, és 1722 e 200 lakost számláló város már a telepítvényi tar-

Uj-Orleans legkedveltebb része kétségkül az emelvény. melly a gáthoz tartozik, melly a Mississippi mentében egész városon keresztül megy, hogy a vizet a száraz földről visszatartsa, minthogy ez alantabb fekszik, mint a vizszine a legmagasb vizállaskor, különösen a gőzhajók kikötőjénél, melly majd az alsó vásárpiaiczig nyúlik, hol a nap minden órájában még az éjt sem véve ki, az egyesült tartományok mindenikéből hajók horgonyoznak, s e pontnál a kereskedő dél és éjszokról találkozik, hogy árut cseréljen. Ugyan ez emelvényen van a legtöbb gyümölcs és fagyallda, hol a kereskedő úgy mint a termesztő elbúnak a nap heve elül nézdelni a feles társak fürgeségeit, vagy a sétálók tarka tömegét. Különös benyomást idéznek elő a bőr szí-

zelg, az ismét élénkül, mert az árusok egy része ismét helyet keres, hogy másnapon jó vásárt érhesen.

Föltűnő Uj Orleansban a temetőhelyek rendezése, mellyeknek sírboltjaik nem a föld alatt, hanem fölött építvék, mert megjegyzendő az, hogy már néhány lábnyi asás után vízre akadni, és ez okból nincsenek is egy háznál sem pinczék, mellyek helyét gyakran jól beviaszozott szekrények és szelenczék pótolják. A temetőket rendszeren 10—12 láb magas, és 10 láb vastag kőfal veszi körül, mellyen belől aztán az ép olly széles sírboltok építvék, hogy bennök egy egy koporsó elfér. A holtak nagyobb része, mint a felírás mutatja, sárgalázban hullt el, melly rendszerint kis borzongással kezdődik, melly mint-

Országház Uj-Orleansban.

ományok főhelyévé lön; 1733 minden a Mississippiól nyugatra fekvő tartományokkal együtt a spanyoloknak jutott, és 1766 a király nevében valóságosan el is foglaltatott; de csak 1803tól fogva, midőn a Párisban kötött egység erejénél fogva megvásárlás által az egyesült státusok hatósága alá jutott, nevekedik olly rendkívül lakossága, hogy az 1810ben már 17241, 1820ban 27176, 1830ban 46310re szökken, most pedig télen által, a mikor a munkálatok és üzletek legnagyobb élénkségben vannak, igen kevés hiányzik a 150,000ból, míg nyárvégen és őszszel, midőn a sárgaláz ólom szárnyait e városban kiterjeszti, s a lakosok a szomszéd tengerekhez menekülnek, vagy fölfelé éjszoknak húzódnak, menekülni kívánván a kegyetlen ellenségtől ugy, hogy ekkor a népes utcák üresek, némák.

nei, mellyet az uj-orleansi lakosok vegyületében láthatni, harmincz egyen is halad el melletted, és alig kettő bőre egyszínű. A legsötétebb bel-afrikai szerocsentől kezdve a csak imént bevándorlott éjszaktartományi legfehérebb bőrű nőal-kig láthatni mindennemű arczszínezetet az idegennek úgy mint belföldinek a legtarkább vegyületben mutatkozik indus, néger, creol, mulatt, spanyol francz és több.

Szembetűnők a vásárok is, nagy, kőszlopokon, nyugvó csarnokok emelvék külön külön osztályokkal, húsragók halárusok, kertészek számára, s köztök kavés osztályok vannak elhelyezve, hogy vevő és árut egyiránt menté tehesse magát a tengerből már jókor fölemelkedő köd ellen egy fűdzsa kávéval. Délig a vásár rendszerint véget ér, de mindön az este kö-

egy fél óra hosszánt tart, s ezt ritkán előzi meg más fájdalmas érzet. Ezt egy a szemgödöröken és halántékon érzett fájdalomtól kísért láz követi; a szemgödörök ilyenkor sajátzerű gyuladása esnek, gyengeség, lankadtság szálja meg a testet. Az útér hevesen ver, 120 erítés egy perczen, égitő szomj, nagy vágy hideg italok után, helyleges hányás, fájdalom támad a gyomor és főben, a nyelv fehér, szegélyezve vörös szélekkel. Ez állapot aztán a szerint tart, mint a beteg ápoltatik s magát tartja, több — kevesb mértékben 24—48 óraig, miután mind ezen jelek elmúlnak, s a beteg nem ritkán magát egészen jól és könnyebbülve érzi, csak vonásaiban vehetni észre néha néha aggályt, nyugtalanságot. Ez ismét 12—24 óraig tart s ha ekkor a hidegláz eleje nem vétetik, az hányással és esz-

méltenséggel ismét beáll, hozzá főfájás, tüdő munkátlanlansága járul, vérhányás, fekete hányás és — halál. Ez évenként beálló láz ezer, és ezreket ragad el, de mindig tolazkodnak utánuk mások, először az életben, azután néha éppen ugyan a sirbaltba, melyben elődeik helyet foglaltak.

De nem minden holtat temetnek így költséggel, ezek csak a kórházakban barát és ápoló nélkül mulnak ki, sokan a városban, kiknek hagyományuk e temetésre nem elegendő, s mind ezeket aztán a városon kívül helyezik, hol a tetet csak könnyen bekaparva; gyakran a víz által kivettetnek, hogy a szabad legben megrothadjanak, és a levegőt még jobban elrontsák.

Uj-Orleans fekszik a Mississippi folyam és Pantehartrain tá között, jól van épülve, mint többek közt álladalmi háza, a kormányzó palotája, és fegyvertár mutatják, van katolikus tanodája, több színháza; fontos kereskedése több biztosító intézetek által, ezek közt a Louizianai hitelintézet, élénkítettik. Kivitelű cikkei pamut, dohányon nádméz, húsaruk, kukoricza búza és lél; belkereskedését mintegy 1700 laposb hajónemekkel, és 120 gőzössel hozván mozgásba. A város egészen francz, bár számos angolamerikaiak is telepedtek itt meg, s hamisan értesültek az itt uralkodó erénytelenségről. Három felekezetre van osztva és jó rendezéssel dicsekszik, mellyek részint francz, részint amerikai szelleműek, valauint a vádlók és ügyészek is majd egy majd más nyelven ügyészkednek. A folyam keleti vagyis balpartján fekszik ugyan, de mint-hogy itt a folyam folyásával majd ellenkezőleg s mintegy visszafolyni látszik, tehát az idegenek majd azon hiedelemben vannak, hogy a város az ellenkező oldalon fekszik. A Mississippi Uj-Orleansnál $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ angol mérföldnyi széles, és 200 lábnyi mélynek mondatik, mi jóformán lehet, mert sz. Louisnál is olly széles, és azon helytől több kisebb folyamokat nem említve a hatalmas Ohio, Ankanz, Vörös és Fehér folyamot medrébe fogadja.

Figyelmet érdemel itt a czélszerű rendelkezés, melly különösen csak a német tartományokból érkezett kivándorlókat segíti. Még más nemzetbeliek, kik az itt élő nyelvet nem értik, rendszeren tolmácsok kezébe jut, kiknek csak önhasznuk minden segedelemadás tárgya, és így gyakran igen szomorú helyzetbe jutnak, a németek eleve gondolkodtak itt ezen bajról, s egy-letet alakítván, közadakozásból tartanak tolmácsbiztost; ki az ide érkező németet nem pénzsegelemre — mert az egylet célja, hogy mindenki dolgozzék — hanem munkára vezeti, és kenyér keresését elősegíti, míg legalább a nyelvet megtanulván, egyéb után maga is láthasson. A kivándorlások igen gyakoriak, mit a város népsége szaporodása leginkább bizonyít.

Az örült.

Rege a hajdaukorból.

(Irta b. Reviczky József.)

I.

Megtörvén hatalmát, és legyőzván András magyar király, a mindég nyugtalan és zabolátlan indulatu szilaj kívánságainak teljesítésében senmi akadályt nem ismerő, e végből a természet legszentebb törvényeit is büszke vére, hajthatlan lelke önhitében, nem különben, álnok elvetemült érzésű cselszövőnyes párthiveinek lélekvesztő tanácsai következtében, minden lépten — nyomon tipró és urával királyával, András festvérével, örök pártos ellenkezésben élő Béla herceg festvérét; — elhatározta magát, a nagy és nehéz munka után tartományait beutazni, hogy személyes jelenlétével, a malasztos békét, s a rég ohajtott rendet a hon szenvedő polgárai között sikeresebben és gyorsabban helyre állítsa: egyszersmiad eme üdvös terv kivitelével Béla festvéren nyert győzedelmét örökítse. — Híveinek, és imádozt nevének áldásaitól kísérve a haza és nemzet nyugalomát czélzó magasztos akarat- tal keblében, indult ki András, Drugeth Bálint,

és Végesi Márton hiv tanácsosai kíséretében Budáról, utját keletéjszak felé gyorsan folytatandó.

Drugeth Miklós Bálintnak testvére a keletéjszaki Kárpátok terjedelmes lánczgyűrű között Homoka erős várában lakott; egy minden tekintetben bájos nővel Bánfi Susánnával, és szelid nyájassága még csak 16 kikeletnek örvendő Rósa igéző leányával. Erős meredek szirtfokon épült, századoknak dúló vihavaival büszkén daczoló féskét, roppant terjedelmű erdő környezé- ven — külsőjét vadtság jellemző — s mogorva alakban tünt fel, a jámbor vándor szemének; de azért nem kerülte azt a fáradt utas — enyhet talált annak kerületében, és bizton nyughatott határában. Drugeth Miklós komor tekintetű férfiu volt — szenvedélyvel vadászott főleg többek társaságában — keble azonban a gyöngéd nemes benyomásoknak mindenkor tárva: szelid nejjével, ki az akkori leggyöngédebb hölgyek egyike vala, boldog házas életet élt; Rósát is szerette, — de ha fiu lett volna, bizonyosan jobb hatással leende szivére — Rósa zsenge korától tapasztalta atyjának, iránta kimért alaku szeretét, e végből gyöngéd szive, atya iránt meglepő hatással soha sem lehetett — és így inkább anyjahoz, még pedig valami szenvedély szerű indulattal ragaszkodott, mint atyjához, ki többnyire ugy is férfiak körében mulatott. Csodásan kifejtett szépsége; arca nemes vonásai meglepő jelentőséget kapván; sugár természetű kísérve, a vidék legszébb hölgyének tartatott. — Illyetén kikiáltott szépségű teremtmény, nem kerülhette el a vágyó ifjuság vizsga szemeit; és minthogy a homorkai vár vendégszerető gazdája tárt karokkal fogadta a jövőket csak nem mindig telve volt az akkori előkelő leventákkal — mindenki csodálta bálványozta Rósát — mindenki ohajtott neki tetszeni; de csak Mihályfi Endre volt olly szerencsés, az általa bálványozott szivbe, az első tiszta szerelem szent érzelmeit fölébreszteni. Mihályfi Endre régi gyökeres nemes vérből vevé származását. András királynak Béla testvére ellentulós dúló véres csatában, veszté el atyját, ki után nem megvetendő nemesi birtokot, öröklött — maga Endre is, a fejdelem különös kegyelmével dicsekedhetvén — e mellett legdelibb sugár természettel, szemebetűnő férfias szépséggel megáldva a természettől — bajnoki tüzet szikrázó szemehől, mint szinte arczának kellemteli vonásaiból szelidség és jószívűség csillámlék; — rettenthetetlen bajnoki bátorsága s merész elszá- nása megrettenté a gyávat — de oltalmat látszék ajánlani az ügyefogyott gyöngének, és az üldözött szende ártatlanságnak. — E jeles tulajdoni bajnok, Rósa érzékeny lágy szivébe mély benyomást tón, s első látása óta csak nem ellenálhatlan, vonszódással hajlott, a hozzá lánggal közelítő ifjuhoz. A szerelmese csak hamar megértették egymást — s miután Drugeth Miklós- nak, és szelid nejjének a fiatalok rokon érzelmeikben semmi gáncsolni valójak nem volt, a köles- nős szivek hajlandóságait nem gátolák — és így az egymásért égő szivek, nem epedve árulékony tekintetekben — de szabad őszinte ömledé- sekben nyilváníták egymás iránt boldogító szerelmüket. — Illy viszonyban vala Rósa Endré- vel, a midőn András kísérőivel Homorka várá- ban megjelent. —

A királynak Homorka várabani megjelenése nem volt meglepő, mert Drugeth Bálint — jó előre értesítvén öccsét a király szándokáról, — ez a fejdelmet, roppant vagyonát bélyegző feny- nyel és pompával fogadta. A környéken lakó előbbkelő hős bajnokoktól, már két nappal a fejdelem megérkezte előtt telve volt a vár — a szives urnó, és igéző Rósa leánya nap estig el- foglalvák valának a czélszerű rendezgetésekkel.

András királynak az előttünk ismertes két kísérőhöz utközben még egy harmadik is csat- lakozott — Vereczkei Menyhért, a kárpáti ha- vasoknak jobbadán tulajdonosa. — Atyja Ve- reczkei Mihály, rendületlen hívséggel viseltetett a magyar trón, és fejdelmei iránt, e végből — és csak nem minden véres csatákban, példa nél- küli meglepő merész tetteinek következtében, birtokainak nagyobb részét királyi adománykint

nyerte; néhány évvel ez előtt hirtelen meghal- ván Mihály, fia Menyhért öröklötte terjedelmes birtokait, de nem bajnok atyjának szellemét és nemes tulajdonait. Külseje férfias, feltűnő volt, — de a szerencse elkényeztetett kedvence lé- vén — hiányzott nála az, mi nélkül az ember sziveket nem hódíthat, szeretetre méltó nem le- het — a szivnyájassága — ezt erőszakkal gondolta magának kivívni — s e végből szilaj kívánságainak teljesítésében gátot nem ösmért — jaj volt annak, ki vas akaratjának, vagy szigorú parancsának ellenszegülni bátorzkodott — itt ott már többszöri erőszakos hatalmaskodásainak híre terjengett az egész köröslegi vidékben — de mind ekkoráig ügyes tapintattal sikerült neki e szemé- lyét homálylyal borító, koholtnak nyilvánított hí- reket megvalósíttatni. A fejdelem Vereczkei Mihálynak emlékéit tisztelve utközben betért Ve- reczke várába — folytonos utazása következté- ben fáradt, és törődött tagjait egy pár napi pi- henéssel megújítandó. — Négy napig mulatott a fejdelem, az őt minden fényvel s kényelemmel ellátó, házi gazdájánál — mi alatt utazásának czelba vett eszméje szerint, itt is a vidéket kör- nyező tájban uralkodó rendetlenségeket — sze- mélyes jelenléte által elharitván, a földnépének fáradtsággal szerzett iparát csendes nyugalomban élvezhetni ismét lehetővé tette. Az ötödik napon minthogy Menyhért szenvedélyes vadász lévén, András maga is nagy gyönyörűséget talált a vad- dak üldözésében a Vereczke várát környező rop- pant rengetegben, nagy vadászat volt rendelve. E napon sikerült Menyhértnak fejdelme kegyel- mét, és ugy látszott bizodalmit is megnyerni — megmentvén őt egy több sebokozta dühös vad- kannak éles agyara által történhető haláltól. A fejdelem túl lévén a veszedelmen, azon helyen függeszté Menyhért nyakába, a saját mellén csün- gö arany lánczot — biztosítván őt királyi kegyelméről, és hajlandóságáról. Menyhért e mond- hatlan s véletlen szerencsének, lelkéből örven- dett. Szolga lelkű alattvalóinak álnok hízergése által már előbb hajthatlanná vásott lelke, azon percztől még elbizottabbá, és dölyfösebbé vált — következő nap a fejdelem megköszönvén vendég- szeretét, és személye iránt kimutatott hívségét. — Homorka felé folytatta utját. — Menyhért Rósa igéző szépségének már rég halotta hírét, de mint hogy társaságát a felőle kétes hírek szár- nyalgásai miatt, csaknem mindenki óva kerülő, eddig nem volt bátorsága magát Drugeth Miklós- nál bemutatni; — legalkalmasabb ürügynek tartván tehát, most a fejdelem kíséretében Ho- morkán megjelenni. — Csak hamar készen volt tervével, miután szándokát a fejdelem előtt, alá- zatos tisztelettel nyilvánította: — teljes készség- gel és szivességgel fogadta az el ajánlatát. — Mint harmadik személyt a király kíséretében, látjuk most őt Drugeth Miklósnak gazdagon aran- yozott őseinek arczképeivel diszló nagy termébe lépni.

A bajnoki tereben hol Drugeth Miklós egybegyült barátival magus vendégét elfogadta, eleinte csak férfiakból állott a társaság: később azonban megjelentek a nyájas házi asszony kar- öltve fakadó róza színben, lángoló, büvös ha- talmu leányával; Miklós mindkettőjüket a fejde- lemnek bemutatván, — bájos szivességgel üdvöz- lék, legkegyelmesebb urokat és királyukat. And- rás bizodalmit gerjesztő őszinte nyájas leeresz- kedéssel, viszonzva a nők üdvözleteit, vidor ke- dellyel folytatta társalgását körükben. Menyhért, ki a házi kisasszonynak megjelenését már ohajta várta — ugy tetszett most neki, mintha egy ra- gyogó csillag, az őt elborító homályos felhők alól ki bukannék, tündöklő sugárait a láthatás kék azurján pajzánul villogtatván. — Csaknem elnyelé első pilanata Rósát — szive szemével együtt beletapadni látszott — mennyivel gyö- nyörűbbnek találta ő most a leányt mint felinge- rült képzelődésének forró hevei festék, — sze- meit és lobogva égő átszuró tekintetét nem birta róla levenni mind addig, míg Rósa megrettenve azok vadtüzetől, anyja oldalától eltávozván, En- dréhez simult — mintha kedvese oldalánál fe- nyítő vész ellen magának biztos menedéket ke-

resni vágya. Ez megbántotta Menyhért büszkeségét — egyszersmind a féltékenység, emésztő lángját dulólag idézte elő keblébe — csak nem magán kívül lón boszús haragjában, — de ez uttal kénytelen lévén, viharkint emésztő dühét keblébe eltítkolni — a legbüszkébb megvetés, s élesen metsző jég hidegséggel kívánta megalázott göggyének orvoslását eszközölni.

E közben megtudván a fejedelem Rósának, Mihályfi Endrével viszonyát — Kedvenczének szerencséje szives öröme fakasztá keblét s egy pár szót váltván szives házi gazdájával s szelid nyájaságu nejével — megfogta Rósának hó fejrésű gyöngye kezeckéit, azt végszeszélyes szavak ömledézei között Mihályfi Endre, izmos markába fette: „Legyetek“ úgy mond: boldogok! örömtelen napra soha ne ébredjete — maradéktok pedig kövessék eldódeik példájukat, — legyenek a haza és trón tántoríthatlan hű bajnokai: — „Hajnali pir vonult Rósának meglepő bájós arczára, darab ideig szótlan állott egymás mellett a boldog pár, még most legkevésbé vélt — noha rég hével ohajtott, boldogságuk édes perczenek megjöttén — de miután a körben álló nemes vendégek, szívből eredt őszinte kívánataikat, a leendő boldog párnak, ömledékeny nyelvekkel, nyilváníták; miután Rósa szülei is áldásukat elmondák felettök, — az álomnak képzelt boldogságát valósnul látták; — s láng érzelmükkel, tovább nem bírván, egymás karjaiba omolva, forró csókokkal pecsételték, tiszta változhatlan, érzelmeik gyónását. — A fejedelem kitűzven az egybekelés örömapját — egyszersmind nyilvánítván, hogy abban részt kíván venni, harsogó örömkitorések között, vonultak a nemes vendégek a borral telt arany bilikomokhoz, azokat, a leendő boldog szép pár egézségeért őrítendő. — Endre és Rósa, a vígan zajgó vendégektől félre vonulva, előre olvadoztak azon menyői érzelmben, melyet kölesönös láng szerelmök következtében egymás karjai között maguknak ígérnek.

II.

A nyári tüzzel ragyogó nap után, a csendes holdvilágos éj beállván, Homorka várának tarkás üvegü ablakain keresztül a messze környékbe hatott el a szobákból lámpák tűz világa által elővarázsolt, tündéres fény. Harsogó zene, és a vigadók öröm kitöréseinek hangjait, kapta el olykor-olykor a szeliden lengő éjszakai nyári szellő, és magával ragadva azokat — kellemetlen érinté — egy a várat környező sűrű vadon bokrai közt merengő sötét alaknak fűleit: Vereczkei Menyhért, — mert ő volt — a fejedelem legkevésbé várt cselekvése után — szenvedélyének parázs tüzével, és boszút forraló kebelével, — miután bizonyos ürügy alatt, mely gyors távozását kívánta, s azt valószínűvé is tette, a fejdelemtől minden zaj nélkül elbucszott; a nélkül hogy valaki a társaságból távozását észrevette volna, minden további szó nélkül a teremből kisuhanván, lovát megnyergeltette s örülkint száguldott ki a várból; — utját a már leáldozó nap alkonyában sötétebb homálylyal borított, vadon sűrűje felé folytatandó. — A vadon egyik tisztásabb, de sűrű bokrokkal benőtt, helyére jutván, leszállott pihegő ménjéről s magát egy bokor alá vetvén — boszút forraló, gondolatjainak tömgelegébe merengett. Irtoztató düh dult keblében, midőn a harsogó zene, és a vigadók olykori szél elkapta zajos hangjainak, boszús gondolatjai közé való vegyülése — tervezett boszújának elrendezésében háborgatták — dühös indulatjának nem lehetvén ura — mérges tajtékok turó szájjal, a tündéres fényben ragyogó vár felé izonyatos káromlást bocsátván, fekvő helyéből, bősziült állatkint felriadott, magát ménjére veté s éles sarkantyuját oldalához szorítva, duló fergetegkint s záguldott a vadonnak egyik kevésbé jártas utján.

Ez alatt a fényesen kivilágított várban, hol elrendezett asztalok mellett — mellyek minden-

nek, a mi drága és kedves felesleg özönével elborítvák, lelket vidító zene között, vígan őrítgették, egy része a társaságnak, a borral telt arany bilikomokat, — míg a másik nemes büszke rártással, a zene megható tactusára, pengős sarkantyújokkal bokázva a magyart lejtette. Kéj, gyönyör és öröm harsogott minden szegletben, mi alatt gyorsan gördültek, a homok órának lepergő szeméi a visszahozhatatlan örök mulandóságba. — Éjjel elmúlt — Mihályfi Endre most vette észre Vereczkei Menyhértnek, — kinek boszús gerjedelme, a fejedelem által előidézett meglepő jelenet alatt éles szeméit el nem kerülte — jelen nem létét; — tudakozódott utána, — de csak hamar azon hirrel tért vissza, hogy már régen lovára ülven, elvágatott; hová? s merre? — azt senki sem tudta megmondani. Mintha mázsányi súly esett volna le Rósa szívéből, annyira megkönnyülve érezte magát Vereczkei távoztával, szorossabban ragaszkodott Endréjéhez — kinek hajlandósága a fejedelem kegyelméből előidézett varázs jelenet után, Rósája iránt a legfelsőbb pontra emelkedett; — e végből, Vereczkei, alattomos távozásából, semmi jót nem gyanítván, homályosan tolongott akarátja ellen is, képzelgő lelkének, azon csüggesztő borult eszméje, — milly boldogtalan lenne ő, ha Rósájától elszakadnia kellene — Rósa kedvesének homlokán, a komoly felhőcske hirtelen borulatát észrevén, — lágyan ömledező szelid hangjaival törekedett, azt ismét elosztatni — kevés perc múlva, sikerült is enyelgésének — Endréjét minden aggasztó gondolatoktól mentnek látni. A hajnal szüz piros arca ragyogó szépnapot ígérve Kalauzként jelent meg; előtte szürkébb homályba borult a teljes hód fénye a láthatáron; — mire a gyönyör és kéj teljes élvezet a fejedelemnek nyugalomra való távoztával véget ért. Mindenki a fejedelem példáját követvén; örömtelt kedélylyel, és a lelketvidító zenének fülben előviszhangjával — egy pár órai nyugalomra szobáikba vonultak. — Endre és Rósa szerelmök édes kifakadása között kívántak egymásnak, bájteljes édes álmokat. —

A nyári tüzes nap, már közel volt déli pontjához, — midőn a várban a teljes gyönyörrel, és meglepéssel töltött éji multság után, a vendégek ismét mozogni kezdtek. A bajnoki terem elő csárnokába számos cselédek diszköntőben csoportonként állottak, várva uraik megérkeztökre — hogy a vár szives urának vendégszeretét jellemző — özönnel felhordott reggelizés közben egyes szolgálatukat, tanusítsák. — A fejedelem egy jótévívő édes nyugalom által tökéletesen megerősödven — Drugeth Bálint, és Végesi Márton hiv emberei kíséretükben, a terembe lépven, — a többi vendég urak is csak hamar egybe gyűltek s a pazar fényben felhordott reggelihez fogtak. Vig szeszélyes beszélgetések között, fűszerezve a szelid urnó és ígéző kedves leánya nyájas társalgásokkal, étvágyát mindenki kielégítette. Drugeth Miklós most azon indítványt nyújtott fel, hogy a gyönyörű napnak hátra való részét: „Ha hogy fonszédnek“ úgy mond: „nem esik terhére a vadászat gyönyöreire szentelhetnök!“ — Zajos helybenhagyó kitöréssel, egy értelműleg elfogadtatott az indítvány — és egy óra alatt már mindenki lovon ült, utjokat a vár ura kijelése szerint fészket környező sűrű rengeteg vadonban vígan folytatandók.

A ki jelölt helyre érven, kiki elfoglalta Drugeth Miklós által kimutatott helyét, a vadászat megkezdődven, a mindinkább közben szorult vadak, halomra hulottak — most a fejedelem egy gyöngén csappanos bérczről ereszkedvén le, hirtelen felpattan előtte egy gyönyörű szarvas és nyil sebességgel rohogott a bokrokon keresztül le a völgybe. — A fejedelem üzőbe veszi, egy könnyű vadász dardája már, a nemes állat egyik hátulsó czombjába fúrta magát — mire a szarvas, vég erejével iparkodott a völgy végiben lévő sűrű rengetegre elérni. — A fejedelem sebes vágatva mindenütt nyomában van. — A sűrű rengeteghez érven, nem volt képes, az üzőbe vett állattal lóháton versenyt futhatni; — a szarvas eltűnt szemé előle; nem akarván illy könnyen

bizonyos martalekával felhagyni, lováról leszállott, azt egy tölgy galyhoz kötvén, gyalog csörtetett a sűrű bokrokon keresztül, a megsebesített szarvasnak vérfoltos nyomát követvén, — végre kristályhoz hasonló csörgedező kis patak partján, megpillantotta, a nemes megsebesített állatot — egy könnyű dárda kapitással, mely is az ügyes vadász kezéből, sivitva a szarvas szívébe ferődött — egy halálos ijedség okozta nagy szökésével, a földre terítette. Mikorára a fejedelem az állathoz ért, már meg szünt élni. —

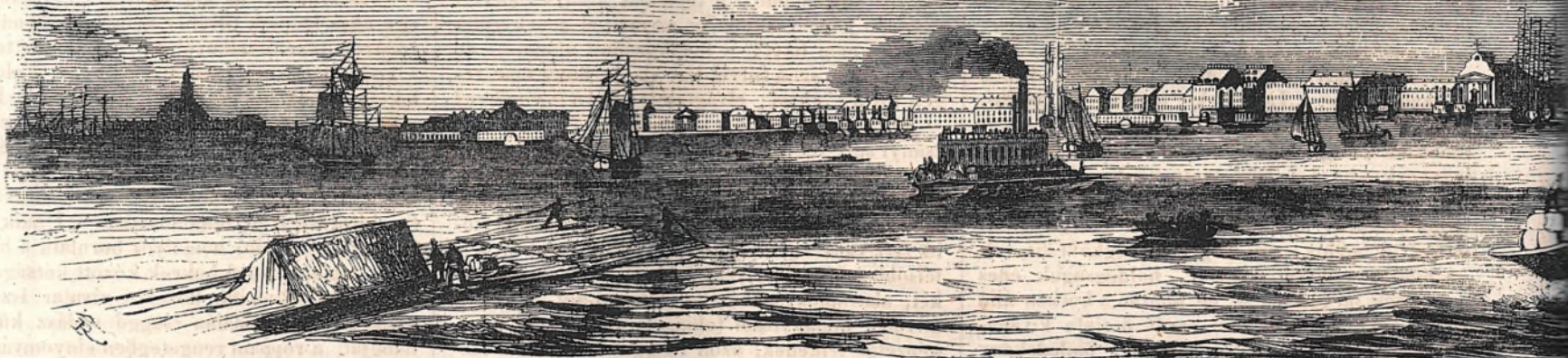
Elfáradva, de vig kedvel dönt a fejedelem, egy ágas büknek tövéhez magát kipihenni. — A vadászat tüzétől felhevülve észre sem vette, hogy a gyönyörűen ragyogó napot, veszt jósló, sötét fekete felhők borították el; — távolról kemény menyörgés hangja érinté hallását, mire feltekint — s a közelgő zivatarnak, egy nehéz hideg csepje esett homlokára; hirtelen felkelt pihenő helyéből, hogy vadász társait, a zivatar tökéletes kitörése előtt feltalálhassa. — Utnak indult. — Hirtelen bealó homályos borulata a láthatárnak, lépteit a sűrű bokrok között kétségessé tévék, a mindinkább közelítő zivatar iszonyatos dörgése pedig oldalán csüggő vadász kürtjének hangját, a roppant rengetegben elnyomván: azon gondolat — illy egyedül, az iszonyúan dörgő zivatar keletlenységének kitéve, némű aggodalommal tölték el keblét. E közben cikázva hullott csak nem egymást érve jobbra balra a vilámlam, csikorogva recsegetnek az általok öszve zúzott százados tölgyek; most eszébe jutván; milly veszedelmes ilyenkor menedéket, az óriási tölgyek közelében keresni; minden erejéből iparkodott valami tisztásra ki érni, vagy egy erdei lakó szénégető házat felkeresni. Huzomos ideg bolyongott a sűrű rengeteg erdőben a nélkül, hogy ezélba vett szándokának telyesülését láthatná; most már tökéletes setétség környezte; olykor-olykor, a még mindég dülő fergeteg villámai gyéren tüntették fel az előtte, és körüllette lévő tárgyakat; csak nem lemondott azon reményről, hogy biztos helyen tölthesse, az iszonyatos éjt, — a midőn egész testében átázva, és elfáradva, egy tisztásra érven, távolról sűrű bokrok körében, egy gyéren pislogó világ tünt szemébe.

Gyorsan irányzá most lépteit a tájfelé, de nem kevés munkába került, magát a sűrű bokrokon áltörni. — Gyakran nagyokat botolván egy levágott fá törzshökén, vagy ruhájával egy szürös galyba felakadván, azt csak szétszakadva szabadithatta meg. Csak nem minden erejéből végképp kifogyva, nehezen tudott odább haladni. Az egymást cikázva kergető villámoknál, azon épületnek fedelét képzelte megpillantani, mellynek ablakain keresztül, a gyéren pislogó világ tünt szemébe. Minden erejét öszveszedve tehát, gyorsabban haladott a tárgy felé — most hangos viz zuhogás, és malom kerék forgásának tompa zugása érinté hallását. — „Itt bizonyosan vendégszerető emberekre találok“ gondolta magában és megkettőztette lépteit; végre egy kis kapuhoz érven, mivel tiszta szívéből a még mindég dülő fergeteg elől, biztos tető alájutni vágyván, minthogy azt bezárva találta, nyugtalanul kezdett azon dörömbölni. —

„Lassan, lassan,“ halatszott most egy durva hang — „ki lehet még illy pokoli időben, a szabadban?“ „mit akarsz?“ — és mit keresel itt illy időben?“ —

„Különös kérdés!“ viszonzá a fejedelem, „lehet é illy fergeteg alatt mást kérni, mint biztos menedéket, és egy kevés táplálékot?“ — a legcsekélyebb kenyér morzsát sem fogjátok ingyen adni. —

„Ha úgy van felelé a másik úgy csak szívesen látunk, noha urunk ki nincs hon szigorúan megtiltotta, hogy semmiféle idegent ne mérészeljünk elfogadni; kinyitván az ajtót, mellyet a fejedelem belépte után azonnal bezárt. A király éles szente a lámpa világnál, melly az őt bebo-csajtó kezébe volt, egy pillantásra felfogta az egész vén épületnek, melly vas retesz s kapukkal vala ellátva, inkább egy börtönhöz mit malomhozi hasonlatosságát. — Egyszersmind a kör-

Uj-Orleans, Louiziana

falaknak bástya alaku hasonlatossága is — melyek szükség esetében meglehetősen védő helyzetre mutattak — nem kerülte el figyelmét. A szolga idegen vendégét, egy elkülönözött szobába vezetvén, maga azon ürügy alatt, hogy bort és kenyeret hozand, azonnal el távozott. A fejedelem kénkövetet vetett a szobába annak egyik szögletében halmozva különféle fegyvereket látott heverni. — A falakon pedig világosan lehetett, itt, ott, vér foltokat tapasztalni.

III.

A fejdelmet aggodalom kezdé környezni — mivel maga volt s talán épen rablók között, kik az érdemlett büntetéstől tartván, őt nem egy könnyen fogják szabadon bocsájtani. — Mihelyt tehát egy kevés bor és kenyér által étvágyát kielégítette, nyugalomra való őszinte vágyát nyilvánította; mire a molnár legény őt magára hagyta. Veszélyes helyzetét komolyan kezdte most fontolóra venni; azon kevés szolgák is kiket láthatott, a legirtózatóbb külsőjük miatt keblébe méltó aggodalmat gerjesztettek. — Arczaik vad durva szakállal környezve, megrögzött rablókra mutattak; gyilkolni való vágy lángolt mogorva tekintetükből, és figyelmét nem kerülte ki azon kandiság se, melylyel az ujjain tündöklő, drága arany gyűrűkre pislogtak. — Épen azon gondolatba merengett, hogyan menekülhetne a veszélyes hinárból — midőn távolról, egy hárfának hangjai, érinték hallását. A szolga most újra belépett idegen vendégétől megtudni, lesz é még valamire szüksége? — ettől megtudta, hogy a hárfás egy öreg őszbe borult örült, kit ura kegyelemből hagy az épületben bolyongani: „A malom lakosai iránt ugyan békeségesen viseli magát, de még sincs neki mit hinni, mert egy idegen látása őt hirtelen a legveszedelmesebb dühbe hozza. A hárfá hangok most elnémultak, és a fejedelem hogy gyönut ne ébresszen az ágyra vetette magát; miheljest azonban az épületben csend volt ott hagyta szobáját — és a szabadba ment. Egy tágas udvarra lépén, mely itt ott fakkal volt környezve — először is a körfalakat vette szemügyre, de azok olly mago-ak voltak, és vastagok, hogy rajtuk keresztül hatni teljes lehetetlen volt; — e közben a fergeteg megszűnén, a teljes hold szende világa tünt fel akkor-ollykor, a barna felhők alól — egyszerre közeli hangok képzelt hallani — hirtelen egy sűrű lomb mellé vonult két szolga lassu léptekkel közeledett. —

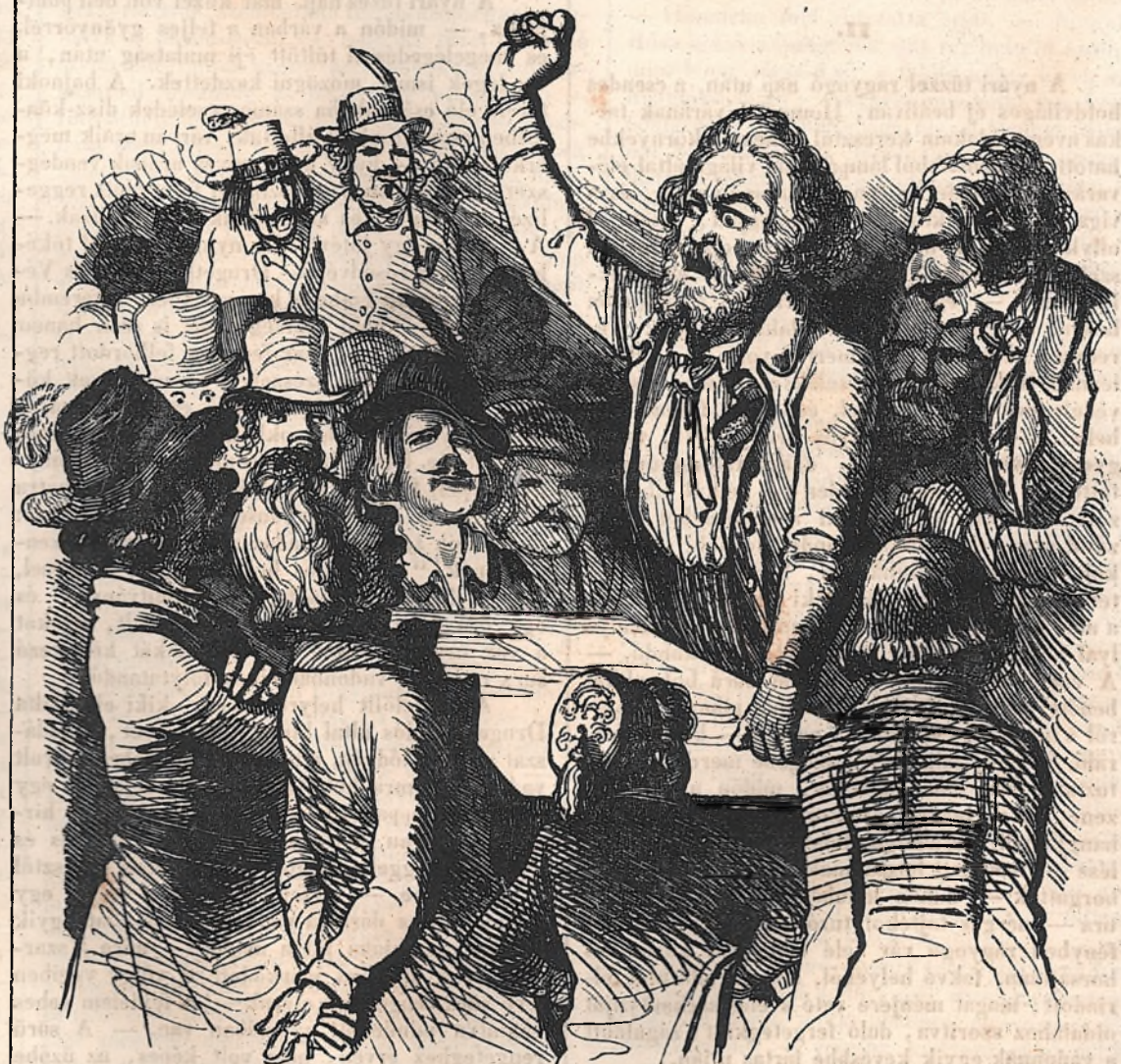
„Minden rendben van“ — megszólal az egyik — „a kis kapu szorgosan bezárva — az idegen nem menekülhet. —

„De hát mi történjék vele?“ —
 „Bolond! hát még azt kérde?“ — ő a miénk — láttad azon drága arany gyűrűket?“
 „Nem közönséges ember lehet!“ —
 „Igazad van — részünkre nem megvető zsákmány, — azonban urunknak eről mit se kell tudni. —
 „Már hogy tudná meg?“ — mi a testet a kutba lökjük — hol már többen is hevernek

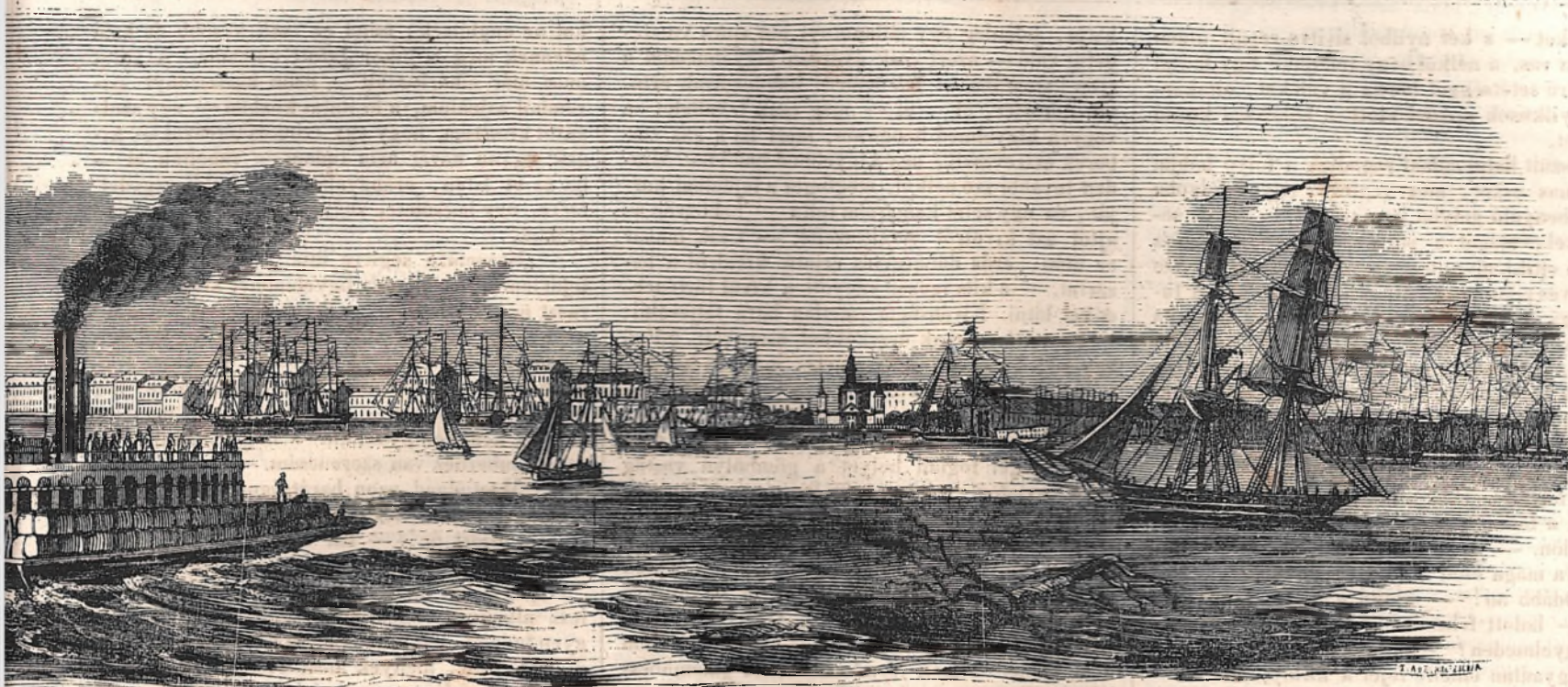
— ott háboríthatlanul, a legnagyobb csend s béke-
 kességben indulhat az enyészetnek — hah! — hal-
 lod e? — Az örült hárfás még nem ment nyu-
 godni: — jer — jer, — vonoljunk félre a gaz-
 embertől — nincs kedvem örült beszédeit hal-
 gatni.

Eltávoztak. — A fejedelem még huzamosab
 ideig rejtékébe maradt. — A hárfá hangok most
 közelebről halatszottak. Komoly lassu léptekkel

Szabad vélemény.

Uraim! ha bárki merészene más véleményben lonni, mint mi vagyunk, vagy épen a miénkkel ellenkező meggyő-
 ződést nyilvánítani, azt esküdtt ellenségünknek tekintjük, fegyver segelmével terítjük földre, s így győzendjük meg,
 véleményünk helyességéről.

sült tartomány fővárosa.

közelített egy egészen kopasz, hoszu hó fejrésű szakállal benőtt agg, — öltözte durva vászon volt, — derekán kötéllel szorosan testéhez szoritva fején egy szalma koszoru diszlett, nem különben egész öltönyét szalma és fű rojtcskák ékesítették. — Kezei között egy kis harfát tartván, bús melodiát játszott. — A fejedelem rejtekéből elő lépett. —

„Szerencsétlen!“ ugymond: — „miért csalogod meg az éjt ünnepélyes csendjében?“ —

„Te vagy azon idegen kit rövid idővel ez előtt a fergeteg ide kergetett?“ —

„S ha az volnék?“ —

„Ugy ne szakassz engem félben, mert én siri dalodat játszom — készítsd magadat utolsó lépésedre — mert rövid idő múlva, mesze utra fogsz vándorolni. — Ah! mint irigylem sorodat — milly szivesen kívántam gyakran meghalni — de az emberi álnokság még mindég gyönyört talált nyomorult életem viselésében. —

„S te valóban gondoldod hogy engem vész környez?“ —

„Környez? — ha! ha! ha! hiszen már el is ért — látod azon óriási falakból kinyúló óriási kezeket?“ — roppant késekkel felfegyverkezve?“ — te nem menekülhetsz előlük, mert minél tovább távozol tőlök, annál hosszabbra nőnek utánad. —

„Jó kardom fog segíteni személyemet védelmezni!“ —

„De meddig?“ — ha egy kéz elesik azonnal más nő helyette, temérdek az illy borzasztó rémek száma — e gyilkos fészekben!“ —

„Nincs tehát a meneküléshez semmi remény?“ —

„Van bátorságod?“ —

„Mutass alkalmat azt hebizonyítani.“ —

„Tudsz e a habokkal küzdeni? — ha igen úgy ugorj amott a folyóba, csak ez az egy út van — mellyen e falak közül szabadulhatsz. —

„Hogy a malom kerekerei öszve-zúzzanak?“ —

„En megakasztom azokat: még is különös, hogy irántad vonzalommal viseltetem; most az egyszer nálad egy kivételt akarok tenni, és megmutatom a szabadulás utját — menj a partra mihelyest a kerekék tombolása megszűnik, vedd magad a folyóba — és szerencsés leendesz: ha a folyó irántad irgalmasabb leend, mint az emberek — — de ha szerencsésen menekülsz, — emlékezz rá; hogy téged egy örült szabadított meg — csak azért — hogy még tovább részesülhess, az élet gyöttrő viszontagságaiba. —

Gyors léptekkel távozott az örült, és a király sietett a folyó partjára — csak hamar megszűnt a malom kerekének tomboló zúgása — mire magát Istennek és őrző angyalának ajánlván,

— a hegyek bérceiről Zuhánó víz tömeg által, iszonyatosan feldagadott habok közé vetette, — miket zsenge korától, a szőke Duna hulámain tanulván uszni — hatalmas karokkal tudta hasítani.

„Micsoda rosz lélek akasztá meg a malom kerekéket?“ — kiálták most egy néhány gyors léptekkel közelítő molnár legények; nézd — nézd: — ott úszik az idegen — neki nem szabad menekülni — gyorsan löjjétek utána nyil-

Nagyszerű jóslat.

Na! Mondom édes komám, ha ez még soká így tart, biz aztán már soká így nem tarthat.

veszöiteket — s két nyilból sivitva repült utána a halálos vas, a nélkül hogy találják. Egy barna felhő sűrű setétséggel borítja a vidéket, eltakarván a gyilkosok szemei előtt a habokkal küzdő fejedelmet.

Bőszült hatalommal ragadták a folyó hajjai a hatalmas uszót, még végtére, egy a folyóba hosszan benyúló galyba kapaszkodván, ennek segítségével, magát a partra vetette; hol egész testében eltikkadva, a gyepp szőnyegre terült. De csak kevés pilanatig nyugodott, mert azon tudat, hogy őt vész környezi, erejét njra megadta — gyors léptekkel indult tehát, a vadon mélyébe, biztos nyugalom után vágyva. Az éjszaka egy részét, hol lassabban, hol ismét gyorsabban, mint azt mind inkább fogyó ereje engedte, a vadon sürűje között eltévelyogva, hajnal felé, végkép kifogyva erejéből — bágyadtan mint egy gyenge növény, mely a nap tűzétől érintve fonyadtan a földnek hajul — öszve omolva terült el a földön. — Most pór, egy zsák lisztet taligán tolvá maga előtt közeledett feléje. —

„Odább no!“ — kiáltá a pór — „ugy nem lehet?“ — halott fekszik itt? — talán segíthetünk még kigyelmeden?“ —

Bágyadtan emelte fejét a király, töredezett és mint a májusi nyájas zephir susogó hangon, alig érthetőleg rebegett: keves táplálékot és egy parányi helyet, hol magam biztosan kinyugodhassam.

„Istenemre halálos sápadtság borítja el kigyelmed arcát — és szemei csak nem megtörték — szerencsére még egy korty bor van tömlőmben, fogja kigyelmed; ugy hiszem: hogy ez vissza fogja adni annyira erejét, hogy alig egy néhány lépésnyire lévő házamba, el fog jöhetni — hol ha szükség leend, a további ápolás is meglesz.

A bor lankadt és bágyadt inaira, jótévő hatással lévén — égető szomját is általa enyhítvén, erejének kevés részét vissza adta. — Fekvő helyzetéből, a pór segedelmével felemelkedett — az, egy erős fiatal tölgy galyat adván kezébe — mellyre támaszkodva, lassan lépdegelt a taliga mellett. — Nehány perczek múlva a paraszt házához értek.

„Ersi! — halod é Ersi!“ — kiáltá a pór nejének — „itt hozok egy vendéget kinek segedelmünkre szüksége van, — gyorsan készíts száraz ruhákat lellemre mondom, az egész ember csupa tiszta csafaró viz, könnyen hideglelést húzhat maga után — szaporán rakd meg a tüzet, és láss utána, hogy valami jó meleg étellel elláthassuk vendégünket; — én addig majd egy jó kancsó bort hozok, — azután egy pár órai pihenés s ugy hiszem nem igen lesz másra szüksége.

Több évek elforgása alatt tulajdon fejedelmi bíboros ágyában és fényes asztalánál, nem találta magát olly jól András mint ezen csekély a legszükségesebb enyhülést okozó — a háziak szives vendég-szeretettel figyerezett táplálék mellett. — Csak hamar is nyugalomra vágyván a számára készített tiszta friss szalma ágyra dült s jótévő álomba merült. — Nehány egész órákig nyugodhatott, a midőn a háziak hangos beszéde őt edes álmából felebbreszté, és noha egyszerre nem is volt képes az álom szelid karjai közül menekülni, még se vesztett el egy szót is a parasztlak beszédjéből. —

„De az Isten szerelméért“ — szólla Ersók — „mit miveljünk az idegennel, ha hogy azon gaz emberek hozzánk befognak köszönni?“ —

„Rajta könnyen segítünk viszonzó a paraszt, — a szén kamarába bevezetjük — ott tudom nem veszik észre, — de nagyobb baj az, hogy edes álmából kénytelenittem, őt felkölteni — lellemre mondom ez nehezen esik.“ —

„Ej mit!“ — kiáltá az asszony — „inkább egy órai alvást nélkülözzön, mint sem életét veszélyeztesse — hallja kigyelmed! — hej! — talpra, még pedig gyorsan; — kigyelmedet vész fenyegeti.“ —

„Vész!“ — szólla a fejedelem — „fekvő helyből feligazulva — „Hogyan értem azt?“ — „Ne kérdezze azt most kigyelmed — szólla a paraszt szorongatva — „később majd megtud-

hatja, jelenleg egy pillanatnyi idő sincs vesztetni való — azért csak gyorsan kigyelmeddel a szén-kamarába. — Istenemre! lódobogások érinték füleimet, el — el — még csak lehelletet se vegyen kigyelmed hangosan, mert ha a gaz emberek észreveszik, ugy kigyelmed halál fia. Minden további szó nélkül, megfogta a fejedelem karját, és egy setét kamarába tolt — behuzván az ajtót azt kívülről berekesztelte. — Csak hamar ez után, erős dőbörgelés érinté kívülről a bezártat, — a kiis igazán vágyott a kívül történédöket látni. Kívánságát véletlen látta teljesülni: — ugyan is a csak deszkákból öszvevert falon, egy széles hasadás tűnt szemébe, mellyen keresztül mindent kivehetett, mi a szobába történt. — A szoba ajtaja most hirtelen felpattanván egy talpig fegyverbe lévő óriási termetű idegen, durva léptekkel foglalt helyet a gömbölyű vastag tölgy asztalnál: „bort ide!“ kiáltá az idegen és tejet a fogoly hölgynek „gyorsan! vagy lellemre mondom fejetekre perzselem gunyhótokat. — E közben még hat durva kinézésű szolgálk léptek be — egy hátra kötött kézzel lévő fatyolozott hölgyet vezetvén magokkal. — „Oldjátok fel köteleit“, mondá most sz idegen — „innen már nem menekülhet — csak csendesesen szelid galambocskám! lellemre mondom, ha hogy szelid és nyájas leend viseleted, nálam nem fogsz szükséges kényelmet nélkülözni. — „Gyorsan bort és tejet ide, — mert a sebes lovaglás következtében, nyelvem torkomhoz készült száradni. — A parasztlak nagy sietséggel teremtettk elő a kívánt frissítőket. A fogoly hölgy alkalmasint kinzó szomját, enyhíteni kénytelenitvén, fátyolát hátra vetette. E perczben kevésbe mult hogy a sötét szénkamarába lévő fogoly magát elnem árulta — ugyan is a fejedelem meglepetése a hölgynek megpillantására egy volt azok közül, melly az edesen álmódót hirtelen felrezennti. — Kábultan mereszté szemeit a hölgyre, mint ha egy különös vissza-emlékezéssel küzdene; — akaratlanul „Rósa“ hangzott ajakáról — szerencséjére az idegen e perczben sujta az üres kancsót az asztalra, mellynek lármája elfojta a kamarából jövő hangot. A háziaknak, kik az ajtóhoz közel állottak, nem került el a hang figyelmeket — ez okból egyszerre nyárfa levélként kezdettek reszketni, s halálos sápadtság borítja arcokat; — de az idegennek minden figyelme egyedül csak a fogoly nőre lévén fordítva — kinek bájos szépsége, könye árjával megtett szemei bús sápadt arca, még a háziak kebleiben is, őszinte szánakodást gerjesztett — mit se vett észre. — Egy fél órát időzvéen itt — most a lovakat parancsolá gyorsan karrározni — egy pillanat múlva pusztán maradt a ház, nyil sebességgel vágatott az idegen, kísérőjével, a rengetegnek egyik jártasabb útján. — Távozta után a paraszt, élete hivatársával nagyott sohajtott, a sötét kamara ajtaját felnyitván — kibocsátotta a fejedelmet. „Hala Istennek mondá a paraszt, még egy nagyott sohajtva, — ezen is szerencsésen túl vagyunk; — de kegyelmed benünket, csak nem halál fiává tett — — no de már most elmúlt a veszély. —

„Csak hogy illy szerencsésen végződött szóla közben az asszony — nem is tudom mi jutott kigyelmednek eszébe, olly hangosan sohajtani?“

„Isméred azon embert?“ — kérdé komolyan a fejedelem. —

„Már hogy ne ismerném, valamikor nevezetes bajnok lehetett — de most nem több s nem kevesebb, mint a közel lévő malom gazdája. O Béla kegyelmes herczegünk párt hívének vallja magát lenni — de az utolsó véres csata óta, mellyben András kegyelmes jó királyunk, Béla herczeg testvérén győzedelmeskedett, még sem pofeszkedik annyira, de annál többet rabol. Oh! Uram! borzasztó életet visznek azon malomban, rablás gyilkolás ott napi renden van; a mult éjjel a malomban lévén, fülhegygyel halottam, a malom tulajdonosa távollétének okát — egyszermind egy molnár legény által értesitettem, hogy urok vissza tértében be fog nálam pihenés végett köszönneni. — Mert a malom lakosi el nem mehetnek csendes gunyhóm mellett, a nélkül, hogy friss jó tejemmel, és meglehető borommal szomju-

kat ne enyhítsék; mind ez csak később de halál istennek még is jókor jutott eszembe. A vész most már elhárítottuk — azon kisasszonyt szívből sajnálom, a ló itatás közben — egy szolgától kivettem, hogy egy czinkos társával — kinek ugyan nevét nem tudom — rabolták el — ha az ur Isten, őrangyalát nem küldi segedelmére, ugy becsülete, vagy talán életének is vége szakad.

„Istenemre segítve lesz rajta!“ mondá a fejedelem — ki komoly figyelemmel kísérté a paraszt minden szavát, — erre szavam adom!“

„Kigyelmed szavát! — Ej! ej! — különös beszédet visz kigyelmed — mondá a paraszt együgyű hosszú képet csinálva, és fekete barány bőr fővege után nyulva — viseletéből csak nem azt vagyok kénytelen gyanítani — hogy valami nevezetes emberhez van szerencsém. —

„Megtudnád azon barátságot tenni, engem Homorka várába kísérni?“ —

„Miért ne! — bár egy kissé távol esik; de az utak mind tudvák előttem el biz én.“ —

„Igy hát induljunk, ott majd közelébről lesz alkalmod engem ismérni — addig elég legyen tudnod, hogy én András király kíséretéhez, és udvarához, mellyek most Homorkán vannak, tartozom. — Egyszermind biztosítlak hogy nem minden befolyás nélkül — mert ha csak magam nem akartam, ugy egyetlen egy kívánságomat se hagyta teljesíten. Irántam tanusított sziveség s venelég szereteted nem fog károdra lenni.

„Köszönöm szépen csak tessék magát megkémélni — Isten látja lellemet, hogy a mit tettem felebaráti szeretetből, és az emberiség iránti sz. kötelességből tettem; melly jutalmat nem igényel — pihenjen még kigyelmed egy kevésé s azután indulhatunk — és hogy útközben valami baj ne érjen benünket — öltösn fel kigyelmed — egyet ruha darabjaim közül; ha hogy kegyelmes királyunk udvaránál becsületben ál kegyelmed, ugy csak később majd vissza fogom azt kapni. —

Egy óráig pihent még András, mialatt paraszt öltönybe burkolván magát mind ketten gyors léptekkel indultak, a vadon sürűje között czélozva nyuló egyik ösvényen — utjokat Homorka felé folytatandók.

(Folytatjuk.)

Tempora Mutantur!

Tragiconikus vígjáték két felvonásban.

I. Felvonás.

A főúr mulat.

Személyzet.

A főúr, komornyika, egy kormányelnök, egy Mákvirág és Pi. erócz hadnagy.

A darab játszik 1840. A főúr, mellözve minden körülményes leírást, hogy az olvasónak szabadabb gondolattér engedtessek, dolgozó termében ül becses himzetü karszekben. Jo' bról áll komornyika, balról egy béres. A főúr néhányszor ásít.

Főúr. Komornyik! ez éjszaka nagyszerű gondolatom volt.

Komornyik. A környék nincs is e tekintetben más véleménynyel uramról.

Főúr. Hosszas főtörés után végre azt gondolám, ha belső eseléideimnek számára ezelőtt két héttel fölaltált tarka bokkancsait ezután zöldre csináltatnám, eseléideim kitűnő és tökéletes szervezetűeknek, mondatnának. Komornyik. Valóban fölötőbb hízlegk magannak, olly úrnak szolgálhatni, ki izlésre nézve bárkinek mintaképpül szolgálhat.

Főúr. Most már edes báróm, menjen udvari szabónkhoz megtudni, mikorra lehet ezen munkával készen.

Komornyik. Parancsára uramnak. (Távozní akar.)

Főúr. Kérem, kérem; ha az udvari szabóhoz megyen, egy kert előtt menend, melly tele van káposzta ültetvényekkel. Tegnap ő méltóságával arra lovagolván, azt állítá, hogy ott legalább 2000 káposzta fő van, én pe-

dig 4000-nyi számot állíték. E vélemény igazolhatóság végett tehát számolja meg a fejeket.

Komornik. Parancsára (távozáskor.)

Főúr. De csak pontosan, aztán valahogy magát is hozzá ne számolja.

Komornik. Uram, ez már csupa élez ha! ha! ha! (el.)

Főúr. (Egyedül, ásit.) Oh be rossz éjszaka! Ezek a rendezési munkák. Oh be terhesek. Három hó óta hatszor változtattam cseléd-ségem öltöztetés, s most hiszem, a köztetéses tömjéne sokáig elalfat.

Más jelenet.

Előbbi, és Mákvirág.

Mákvirág. Alázatos jelentésemet teszem uramnál, hogy a munkácsi várba történt kiküldetéséről N. táblai jegyzőtől már itt vagyok.

Főúr. Mit végezt ott ön?

Mákvirág. Szinte félek megmondani, majd semmit. A kérdés egyén igen makacs ember, minőt aligha láttam valaha. Sem kegyelemért nem akar folyamodni, sem bűnvallást letenni. Csupán e szavakat ismétli szüntelen: tempora mutantur.

Főúr. Tehát „az idők még megváltoznak“ mondja, és hiszi még mindég. Nem bánám ha vagy négy hétre kenyéren vízen bezárnák egy sötét cellába. Talán más világ derülend neki!

Mákvirág. Ha ez akarata uram, kieszközlöm számára. (El.)

Más jelenet.

Főúr. Piperőcz hadnagy.

Főúr. Jó reggelt édes Piperőczöm, mi mulattatott tud számomra.

Peperőcz. Mint hallom, Deréky százados néhány nap mulva elbocsátásért fog kérvényt benyújtani.

Főúr. Tehát csakugyan már annyira vittük őt? **Peperőcz.** Az egy havi időközben történt háromszori áthelyezés azon határozatra bírta szegényt, hogy máhát már ki sem szedte utoljára. Bizony vig dolog uram!

Kormányelnök belép.

Kormányelnök. Van szerencsém jó reggelt mondani. E három volna az, kit kormánytanácsnokoknak akarnánk. Vendégi tan. Gazdait, és Sebesyt.

Főúr. Ugyan de hogy merészeltet is oly valakit pártolni minő ez a Sebesy. Nem tudja ezek a sebesek és sgoraik az utált Haladásiak mennyire gyűlöltetnek, miután kivált Sebesy a király azon kérését, melly egy csinos lóért irányzott hozzá, megtagadta.

Kormányelnök. Emlékszem én arra, de ezen Sebesy nem is rokona annak.

Főúr. Mindegy. Hasztalan, azon név egyszer gyűlölségbe van az udvar előtt, s így megesküdhetek reá, hogy Sebesy tanácsnok marad.

Kormányelnök. Meglehet.

Főúr. Biz úgy van az. (Kormányelnök el.) Már most édes Piperőczöm, nincsenek egyéb csipős ujdonságai a vidékből? hisz tudja mennyire mulattat illyesmi.

Peperőcz. Köszönöm a szép bizalmat. Egyébiránt csak igen is gyakran keringenek olly kósza hírek, hogy az ember csak utálattal fordul el előlük.

Főúr. De mégis?

Peperőcz. Például, a legközebbi előljárom Kétes főhadnagy meghitt körben azt állítá, hogy azon pénzért, mellyet ez évben az egyenruha némely részeire csak, mint például a váltózásra elköltöttek, vagyis inkább kidobtak, állíthattak volna egy kórodát, vagy biztosító intézetet legalább 50 aggastyánra.

Főúr. Igen? No Kétes uram tudhatja, hogy nyugalomba megy, s helyébe ön Piperőcz leend a főhadnagy.

Peperőcz. Legalázatosban igen, igen nagyon köszönöm.

Komornik. Előbbiek.

Főúr. Nos hány a káposzta fő?

Komornik. Éppen 3999 uram.

Főúr. Most már csakugyan szeretném, ha hozzászámította volna magát, mert éppen igazam lenne.

Komornik. Főúram ma igen vidám. Igen örvendek rajta.

Második felvonás.

A nép mulat.

Személyzet.

Komornik. Mákvirág. Főúr. Az új miniszterium. Piperőcz.

Játszik 1848. A főúr karszékeben ül. A komornik ismét bal oldalon áll, de a főúr már nem ásit.

Főúr. Szomorú napok ezek, édes komornikom. **Komornik.** (Gunyosan mosolyg.) Már nem olly kellemesek, mint mikor a káposzta főkét számlálám.

Főúr. Csak az isten mentene meg e zavaroktól már!

Komornik. (Mint elébb.) Amen!

Mákvirág hevesen belép.

Főúr. Mi baj!

Mákvirág. Rossz hírek. A nép egészen felkelt. A bűnvárt ostrommal levette, és a táblai jegyzőt kiszabadítván, nyomozó bráját záró helyébe kenyér és víz mellett de világosság nekul.

Főúr. (Fölugrik.) Oh ég!

Komornik. Amen.

Piperőcz föllep.

Piperőcz. A nép egyenesen a palotának tart. Meneküljunk a hogy lehet. (Piperőcz és Mákvirág el.)

Főúr. Oh pokol.

Komornik. Amen.

A csarnokban hangos beszéd. Körül belől ezeket hallani: A nép azt kívánja a királytól, hogy a Piperőcz és Mákvirágfele országglázat poka ba üzessenek és új hívassék egybe, állván ez a kiszabadult táblai jegyzőből, ki már most követ volt, az elutasított Dereky kapitányból, ide járulván, még egy párral Sebesy is. Erre a király 14 napi megfontolást ker, de csak egy fel órát nyerhet. Végre a király így: „des kedves polgárim! mindent, de mindent megteszek, Mákvirág takarodjan pokolba. Piperőcz tágnuljon, komornikunmal pedig rendelkezzenek tetszésük szerint. — Midőn később az új országglázat belép imigy szolt a király: Új országglár Uram! Csatlakozzanak hiven szemelyemhez. Egy kisze bosszankodnak talán reám, de mind az, mi eddig történt, felreertésből törtent, nem en, hanem hivatalnokaim — — — erre.

Sebes országglár. Távol legyen, hogy neheztelnék, nem akarunk azokhoz hasonlítani, kik minket megbántottak.

Dereky orsz. Lesz arra is gondunk, hogy az illy félreértések lehetlenitessenek.

A harmadik országglár. Tempora mutantur.

Levelek S. barátomhoz.

Kassa Aug. 26.

Igéretem szerint vedd e sorokat, s rendelkez velök tetszésed szerint. Találsz bennök egy két vonást, mellyek nem éppen alaptalan hitedben megerősítendek, mellyet csak egy epedve várt jobb jövődő sujthat a semmiség tengerébe.

Hiszem hogy olvastad már az ünnepély tervezetét, mellyen egy megrendíthetetlen talpkövet akarunk rendeltetése helyére letenni. Ha jól emlészem Népben. Remélled nemde, hogy városunkból is számosan sietnek ez enyészhetlen emlék megalapításához. Pedig családól, borzasztón családól, mert mióta meghallották, némelylek, hogy bárki legyen jelen az ünnepélynél, annak együttmunkálodni kell, igen írónak ezen jelelettől. Olly erőtlen állapotban lenni vallják némelylek magukat, hogy e csekély közmunka által bizonyosan megrokkannának. És a mi még borzasztóbb reájuk nézve, azt is hallották, hogy ez ünnepélynél jelenlévők csupán egyszerű polgár nével czimeztetnek. követezkéskép le kell tenniük előre minden gróf, magnás, nagyságos. méltóságos czimet. Ez már sok volt, s alig készül néhány oda.

Meggyőződve lévén arról, hogy te a gyorsan el el tűnő gondolatoknak hatalmas megtartója vagy finom és jól jellemző ábráid segítségével, felszöllittak ezenel, légy szíves nekem egy igen könnyen föl és lebillenő mérő serpenyőt készíteni, mintául, hogy a szerint egy valódit és elég nagyot készíttessünk. — Kérdezéd tudom, hogy talán fűszerárns lettem? Nem biz én, hanem kedvem volna beleültetni néhány város tisztviselőt az egy részébe, az összes itteni közvéleményből termett egyetlen fehér tollat a másikba. Ugyan hogy vivna a súly? Ha azonban a gondolat kissé furcsának tetszik, gondold meg, hogy kíváncsi ember vagyok, és tudvágyamat e lap terén máskint ki nem elégíthetem.

És minthogy már a kérés sorát megkezdettem, volna még egy kérdéssem hozzád intézendő, de csak az a bajom, hogy 2000 p. ftom nincs, s így sem én sem ellenőröm biztosítva nem lévén bátrán nem szöllhatok, különben megkérdezném, mit végeztek azon szegény ujság íróval, ki még e zavarteljes időben is bátorodik lapot kiadni. Emlékszel bizonyosan még reá, Aug. 8. füfölték le — lapját. Ha netalan elébb hallanál valamit az egész tragoedia kimeneteléről, mint én utamból visszatérnék, légy szíves soraidban tudósítani, minő szellemben, minő figyelemmel a haladás korára, minő igazságszerető alyai indulattal mondatik ki az ítélet? Mennyire vendik tekintetbe a hatást még éppen nem szült kérdéses lap ropant hatását, és mennyire tudják behizonyítani hogy a lap politikai tartalmu-e vagy nem. Írd meg mennyire lesznek a szegény ujság író bírái nagylelkűek. Igen ohajtanám tudni hány ember kerül a sajtóvétségi perben a felelős szerkesztőn, segéd szerkesztőn, mellék szerkesztőn, nyomdárón, betűszedőn, papiros nedvesítőn kívül idézés, kihalgatás, nyomozás és ítélet alá?

Ha a tárgy annyira fontos vagy mázsás is nem volna, egy kérdéssel sem terhelnék, miután azonban vidékünkön ez első sajtóvétségi eljárás, kivülem igen számos embert tett kíváncsivá, kik csak ezután tudhatják majd, hányat ütött nekik az óra.

Sőt még sátánok is termettek már már, kik ide s tova oláldognak, majd gunyosan majd szánakodó ugyan de nem leeresztett fővel járnak, s ha az ítélet kimondatik, vagy maguk is elbunak vagy társaikat is kiszabadítják rettentő halotára.

A figyelmes hallgatást gyakorolhatod bátrán mint nem politikus író is, ettől semmi el ne ijesszen, ha mindjárt egyik vagy másik bírása ama szegény lapirónak előre kiabálna is valamelly csapszékben vagy kávéházban, hogy rendkívüli zsarnok hatalmanál fogva bezáratni bírná, vagy legalább komoly szándéka volna. — Az illyesektől mondom ne tarts, hiszen tudod, hogy a szegény magyarnak hány jámbor ohajtása sem ment teljesedésbe. — — —

Én az egész ügyet három részére osztom. Két felvonás és egy utóbeszédre. A darabnak okvetlen tragico-komikusnak kell lenni. Az első felvonás szenteltem volt, még pedig annyira megható szemorú, hogy a lapszerkesztő már a második jelenetnél *) a tollat kiejtje kezéből, és azóta sem fogta szegény ismét kezébe. — A második felvonás minő leend, még nem tudom, de ha ez is szomorú lenne, mit bajosan hiszek akkor legalább az utóirat leend vig, szörnyű vig csak azért is. Mert többen is fogjuk ezt írni, és azok közt olyanok is, kiknek tollából már különben is sok nevéstégest sok vigat, de sok igazat is hallottunk.

Ennél fogva kérek távollétemben a lehető legnagyobb figyelemre miután mindkettőnknek nagy érdekeben van az ügy. De nem csak nekünk, hanem egész vidékünknek, érdekeben iitteraturánknak sajtónk emelkedésének vagy elfojtásának, a mint tudod, hogy ezen egyetlent bírjuk itt.

Utamból visszatérve leend még pár szavam arról is, minő kitüntetéssel viseltetik a nemes városi tanács az írók iránt, mennyivel tartja többnek egy hajdunál, kit bármelly perczen lehet előhívni például csak azért is, hogy az órát megnézni szaladjon, s mind ezeket példátokkal felvilágosítandom annak idejében. Akkorra feltámad halottaitól „Pecsovics“ és mint Hradova boszorkánya — ah boszorkány — Hradova varázsnője, hirdetend sok furcsa dolgokat, mellyeket eddig meg nem foghattál, miut ezután a varázsnót sem foghatod el. Addig isten veled.

Y.

*) Az első jelenet a lap megjelenése, a második a lapot letiltó deputatio megjelenése az irodában.

NEMZETI DAL

zenéjét s szövegét szerző Markus László.

Lassan

Ének

Sír - va vi - gadt a bús ma - gyar, Mert dűlt ha - zá -

Zongóra

ján sok vi - har, De most remény su - gár de -

rül, Ha fel - le - gek be - nem me - rül,

Északnyugot szelek jártak,
Minden kincseket kihordtak,
Eltűnt vele dicsőssége,
Régi fénye ékessége.

Szabadság már csak hírében
Volt, s a hű honfi szívében,
De vele már senki sem bírt,
Csak zokogva utána sírt.

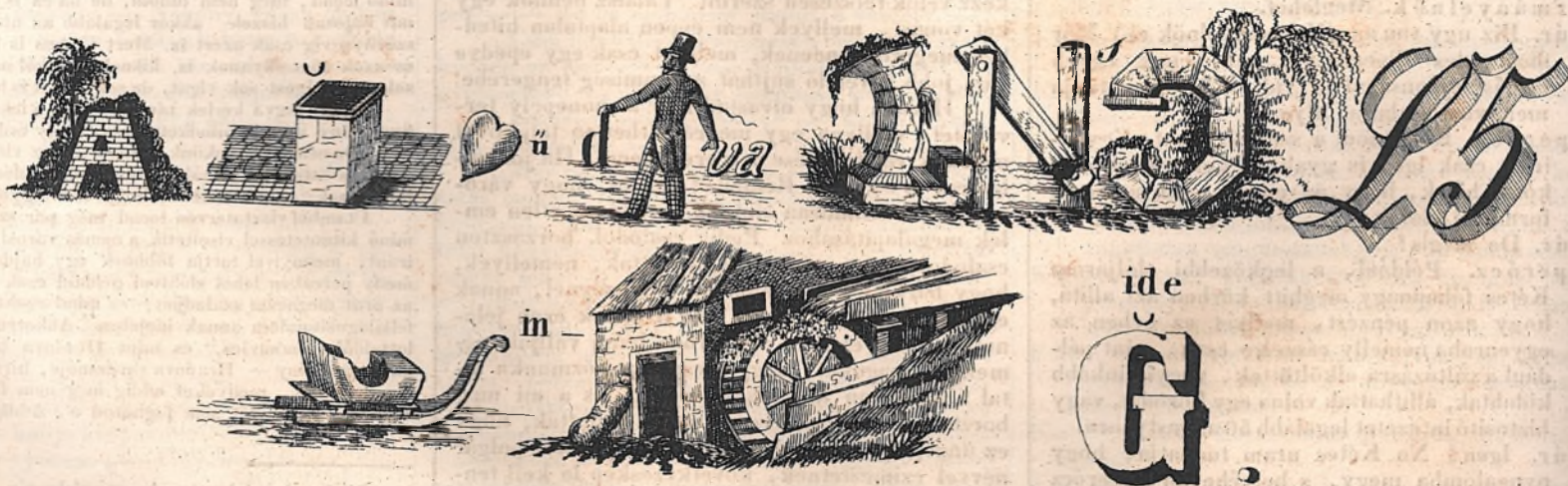
Délnyugotról meleg szél fűtt,
Felbuzdítá a honfiút,
Fölhevíté a kebleket,
Lángra gyúlaszta ezeket;

S im, kivívák szabadságunk
Batthyánival, nagy Kossuthunk,
S öröm könyje millióknak,
Hálaül hül a vívóknak.

Nyolcz százados rabszolgaság
Jármától ment a parasztság,
S emberré teremtetése
Korunk legszentebb emléke.

De ne bizd el magad magyar!
Sőt fegyvert fogjon minden kar,
Egy szív lélek, érdek egység
Tett nemzetet nagygyá mindég.

22. Képtalány.

Megfejtése a 21. szám alatti képtalánynak:

Romlásnak indult hajdan erős Magyar!
Nem látod Arpád vére miként fajul?

Nem látod a bosszús egeknek
O-torait nyomorult hazádon?